

บุญบั้งไฟ

นำเสนอเมื่อ : 2 มิ.ย. 2551

บุญบั้งไฟ เป็นประเพณีประจำปีของชาวภาคอีสาน ที่สืบเนื่อง มาจากพิธีการขอฝนของพญาแถน หรือเทวดา โดยจัดพิธีจุดบั้งไฟ เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลเพาะปลูกเมื่อหลังเทศกาลสงกรานต์ ราวเดือน 6 ของทุกปีหากแต่ชาวยุโยธาโดยเฉพาชาวมอญโบราณต่าง ในเขตอำเภอเมือง รวมแรงรวมใจทำให้ประเพณีบุญบั้งไฟของเมือง โยธาโยธาเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในภาคอีสาน และเป็นประเพณี ที่สำคัญของประเทศ

ตำนานของประเพณีบุญบั้งไฟ ประกอบด้วยนิทานปรัมปรา 2 เรื่อง คือ เรื่องท้าว ผาแดงและนางไอ่และนิทานเรื่องพญาแถนและพญาคันคาก (คางคก) เรื่องพญาแถนนั้น กล่าววว่า ครั้งหนึ่งพระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นคางคก อาศัยอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ ครั้งนั้นพญาแถน เทพผู้เป็นใหญ่ที่สุดในท้องฟ้า ผู้ดลบันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เกิดพิโรธทำสงครามกับ ชาวโลกและบันดาลให้ฝนไม่ตกเลย 7 ปี 7 เดือน ชาวโลกได้รับความเดือดร้อนสงครใครไปรบก็ พายแพ้กลับมากลับมาหุดชาวโลกพากันหนีพญาแถนมาที่ใต้ต้นไม้ใหญ่ที่พญาคางคกอาศัย อยู่ในที่ที่สุดพญาคางคกได้รวมพลังสัตว์โลก ไปรบกับพญาแถน ปลวกได้ก่อกองปลวกขึ้นไปถึง สวรรค์ มอดไม่ไปเจาะตามอาวุธทหารพญาแถน แมลงป่อง ตะขาบ มดไปกัดไพรพลพญาแถน ในที่สุดพญาแถนก็พ่ายแพ้ถูกจับตัวได้ ขอทำสัญญาสงบศึก โดยมีข้อตกลงว่าหากวันใดที่ชาว โลกยิงบั้งไฟขึ้นไปบนท้องฟ้าจะบันดาลให้ฝนตกลงมาเป็นฤดูฝน หากไต่ยีนกบเขี่ยตรงก็จะ ทราบได้ว่า ฝนตกแล้ว หากชาวโลกเล่นวาวเมื่อใดก็จะให้ฝนหยุดตกกลายเป็นฤดูหนาว ดังนั้น สมัยต่อ ๆ มาเมื่อถึงเดือนหกเขาฤดูทำนา ประชาชนจะจุดบั้งไฟสื่อสารให้พญาแถนทราบวถึง เวลาที่จะบันดาลฝนให้ชาวบ้าน และจะได้เริ่มตนฤดูการทำนากันได้

"บั้ง" แปลว่า "ไม้กระบอก" บั้งไฟเป็นดอกไม้เพลิง ทำจากกระบอก ไม้ไผ่ที่อัดดินปืนเพื่อการจุดระเบิดให้พุ่งขึ้นไปในอากาศเป็นการ บวงสรวงพญาแถนโดยมีขนาดที่นิยมอยู่ 3 ขนาดคือ "บั้งไฟธรรมดา"บรรจุดินปืนไม่เกิน 12 กิโลกรัม "บั้งไฟพญานาค"บรรจุดินปืนเกิน 12 กิโลกรัม "บั้งไฟแสน"บรรจุดินปืนถึงขนาด 120 กิโลกรัม ถ้าบั้งไฟพุ่งขึ้นสูงก็แปลว่าฝนฟ้า ฟ้าปร่า อาหารจะอุดมสมบูรณ์ดี ก็จะพากันเลี้ยงฉลองรื่นเริงกันในหมู่บ้านที่มาร่วมงาน ถ้าบั้งไฟแตก หรือไม่ขึ้นก็หมายความว่าฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาลเป็นต้น

ในวันแรกของเทศกาลหรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า "วันโฮม" จะมีการนำเอาบั้งไฟออกมาแห่แห่ ตามเมืองกันก่อน จนกระทั่งวันที่ 2 ถึงจะนำบั้งไฟไปจุดกันกลางทุ่งนา โดยเฉพาะที่จุดบั้งไฟ ต้องทำเป็นพะองพาดขึ้นไปบนต้นไม้ใหญ่สูงประมาณ 30 เมตร แล้วจุดชนวนให้ดินปืนเกิด การระเบิด ปัจจุบันได้มีการประกวดความสวยงามและความสูงของบั้งไฟที่จุดขึ้นไปบนท้องฟ้า และหากบั้งไฟอันไหนไม่ยอมพุ่งขึ้นเพราะดินปืนดานเจ้าของบั้งไฟก็จะถูกจับโยนลงในโคลนตม กลางทุ่งนาเป็นการทำโทษ ประเพณีการเล่นบั้งไฟที่นิยมกันมากเวลานี้คือโยธาโยธา